

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

11. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_588

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН З ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ

Полянська Є. А.

*Студентка II курсу ННІ права
Сумського державного університету*

Науковий керівник: Івашова І. П.

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри ЦПДФП ННІ права
Сумського державного університету*

Зараз мільйони громадян є суб'єктами найрізноманітніших відносин, у тому числі й спадкових. Відносини виникають незалежно від місця постійного проживання, саме тому це може бути як в Україні, так і поза її межами. На жаль, у разі смерті за кордоном або знаходження майна за межами України виникає ряд правових проблем, серед яких й питання регулювання спадкових відносин.

Спадкування є одним із основних способів набуття права власності. Тлумачення поняття «спадкування» у країнах “континентального” і “загального” права відрізняється. У країнах континентальної Європи спадкуванням вважається загальне правонаступництво. У країнах “загального” права спадкоємці отримують лише ту частку майна, яка залишається після розрахунку з кредиторами. В Україні визначено, що спадкування є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1].

Найпоширенішими підставами спадкування є заповіт і закон. Заповіт є переважачою підставою, а закон – субсидіарною, і застосовується лише тоді, коли не має юридично дійсного заповіту, заповіт охопив не все майно, або ж в заповіті не враховуються інтереси осіб, які мають обов'язкову частку. У випадках, коли залишається майно, але спадкоємці відсутні, то за загальною нормою міжнародного приватного права, це майно (називається “виморочне” або “відумерле”) переходить до держави.

Як правило в кожній країні є певні норми, що регулюють спадкування. В Україні це Цивільний кодекс. Але при розгляді справ з іноземним елементом, слід звертатися до Закону України «Про міжнародне приватне право». Саме в цьому законі міститься визначення іноземного елемента, як ознаки, яка характеризує приватноправові відносини, що регулюються цим Законом, та виявляється в одній або кількох з таких форм:

- хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою;
- об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави;
- юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави [2].

Але саме існування іноземного елемента, відмінності між національними правопорядками, взаємодія національних правових систем спричинили існування колізій в міжнародному спадкуванні. Насамперед, у більшості держав різний підхід до підстав спадкування, форми та змісту заповіту, заповідальної дієздатності громадянина, скасування заповіту, розподілу спадкового майна тощо. Колізійні норми щодо спадкування можуть міститися в різних джерелах права, зокрема, це цивільні кодекси, або у законах про міжнародне приватне право.

Для вирішення колізійних питань з приводу спадкування більшість країн поділяють майно на рухоме та нерухоме, але деякі встановлюють загальне вирішення для будь-якого виду майна.

Складність об'єднання спадкових відносин різних країн полягає в значних розбіжностях внутрішньодержавного регулювання, саме це зумовило існування лише незначної кількості міжнародних договорів у цій сфері, які регулюють лише деякі питання спадкування.

На загальному рівні можна відзначити такі конвенції, як Гаазька конвенція про колізії від 5 жовтня 1961 року, Гаазька конвенція про міжнародне управління спадковим майном від 2 жовтня 1973 року та Вашингтонська конвенція від 26 жовтня 1973 року. Треба відмітити, що Україна ні в одній із зазначених конвенцій не бере участі. Але Україною було укладено багато міжнародних договорів про правову допомогу. Ці договори містять норми щодо регулювання багатьох відносин, в деяких з них зустрічається й регулювання спадкування.

Спадкування, як один із основних інститутів цивільного права, одержало закріплення в законодавстві більшості держав. Саме тому в межах Європейського Союзу намагаються створити єдині європейські норми щодо спадкування.

В Україні вирішення таких питань міститься в Законі України «Про міжнародне приватне право», де зазначено, що спадкові відносини регулюються правом держави у якій спадкодавець мав останнє місце проживання, якщо спадкодавцем не обрано в заповіті право держави, громадянином якої він був [2]. Щодо спадкування іноземцями та особами без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, то Конституцією

України встановлено, що вони користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, - за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України [3].

В українській практиці найчастіше визнаються всі права спадкування, які виникли на підставі відповідних іноземних законів. Задля реалізації та захисту спадкових прав громадян України за кордоном діють консульські установи України, повноваження яких закріплені у консульських конвенціях.

Узагальнюючи, можемо зазначити, що спадкування з іноземним елементом є вирішеним в Україні частково. Так, Україна має деяку нормативну базу, Закон України «Про міжнародне приватне право» та міжнародні договори про правову допомогу, але наша країна не є учасницею жодної з конвенцій, які урегульовують це питання більш ширше. Можливо, здійснюючи етапи інтеграції до Європейського Союзу це буде улагоджено.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: станом на 6 жовтня 2016 року/ Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Закон України «Про міжнародне приватне право» [Електронний ресурс]: станом на 3 грудня 2016 року/ Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.
3. Конституція України [Електронний ресурс]: станом на 2 червня 2016 року/ Верховна Рада України. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

ВИДИ СПАДКУВАННЯ У ДЕРЖАВАХ ЗАГАЛЬНОГО ТА КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ПРАВА: КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ПІДХІД

Биряк Л.П.

Студентка III курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Гончарова А.В.,

к. ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та фінансового права

ННІ права

Сумського державного університету

Законодавства кожної з країн характеризуються неоднаковим підходом до забезпечення прав та інтересів власних громадян та іноземців щодо спадкування за